

Vári Pálné Családjával

Ez egy családi kép 1955-ből vagy 1956-ból. A kép már Budapesten készült. Azért szeretem különösen ezt a képet, mert rajta vannak még a szüleim is. Én állok a jobb szélén, mellettem a férjem, Vári Pál. Mellette állnak a szüleim, Ladányi László és Lászlóné. Előttünk középen a legnagyobb lányom, Zsuzsa és a két oldalán az ikrek Ági és Judit.

Én voltam húsz éves, ő meg negyven. De nagyon jóképű volt, nagyon jó kiállítású, nagyon kedves. Anyámék hallani sem akartak róla. És mindig azt mondták, hogy idős hozzám. Annyi kérőm volt, mint égen a csillag. Jöttek haza a zsidó fiúk, akik itt maradtak család, minden nélkül. Én meg szemrevaló lány voltam. Kérő lett volna, de nekem ez kellett, mert nyugodt, kiegyensúlyozott életre vágytam a deportálás után. Ha jól emlékszem, annak az évnek a decemberében esküdtünk. Egyházi esküvőnk volt [lásd: házasság, esküvői szertartás], mert még nem volt meg a felesége holtta nyilvánítása, és ezért nem lehetett polgári. És rá talán egy évre volt a polgári. Én első perctől szerettem volna gyereket, de egy évig nem maradtam teherben. Amikor Zsuzsikával terhes voltam, akkor már nem dolgoztam. Az ikrek 1950-ben születtek.

A lányokat nemcsak azért nem neveltük zsidónak, mert én nem voltam vallásos, hanem mindig az volt az elvem, hogy kétféleképpen egy gyereket nem lehet nevelni, és amikor ők iskolába kezdtek járni, akkor a vallás nem volt téma - ami szerintem nagyon helyes volt. Nekik az első találkozásuk a zsidóságukkal még Miskolcon volt. Ahol laktunk, ott volt egy belső udvar, és az egyik szomszéd testvérének volt egy kislánya, annyi idős, mint az én gyerekeim, játszottak. Egyszer csak beszaladt Zsuzsika sírva. Azt mondta a hogyhívjákocska nekem, hogy én zsidó vagyok. Mondtam, hogy és ezért te miért sírsz? Hát ő azt hitte, hogy ez valami borzalmas sértés. És akkor magyaráztam meg neki, hogy zsidó vagy, zsidó az anyád, zsidó az apád, a zsidó az egy vallás, ez nem téma már nálunk, egyik ember olyan, mint a másik, de ezért te ne sírjál, ez nem sértő. Ha azt mondják, hogy te zsidó vagy, akkor mondd nagyon büszkén, hogy igen, én zsidó vagyok. Én azért bementem a szomszédhoz, és mondtam, hogy ezt máskor hanyagolják el, mert ha nem tudnák, a felekezet ellen való izgatást ma már büntetik. És ez a gyerek nem magától találta ezt ki, ezt otthon hallhatta.

Nálunk mindig volt karácsony. Mindig volt plafonig érő fa. Az én gyerekkoromban otthon nem volt. Azt hiszem, nem is volt módunk rá. De már Zsuzsikánál volt, minden gyereknél volt karácsonyfa. Zsuzsikánál is volt, amit a Gyuri, a férje ugyan nehezen tolerált.

12 évi házasság után mentünk szét. 1957. szeptember 5-én. Elég sok huzavona után megállapodtunk abban, hogy ad havi ezer forintot a három gyerek után.

Én mindenképp el akartam jönni Miskolcra. Nem szerettem. Tipikus kisváros. Volt egy ingatlanközvetítő a városban, és mondtam, hogy ha tudtok egy cserelakást Pesten, szóljatok. Rendben volt a lakásunk, szép volt és jó helyen. És egyszer csak telefonáltak, hogy volna itt valaki, aki szeretné nagyon sürgősen elcserélni a lakását egy miskolcira. Jött egy fiatal nő, nagyon tetszett a lakás - máris csinálhatjuk a papírokat. Mondtam, hogy azért csak szeretném megnézni, hogy mire cserélek. Apám jött fel velem. És eljöttünk, és volt ez a lakás, és nekem borzasztóan nem tetszett. A miskolci lakásban nagy franciaablakok voltak, nagy szárnyas ajtók, itt meg olyan kicsi volt minden. S azt mondta apám: "Ide figyelj, ez nem egy rossz lakás. Soha nem lesz ilyen alkalmas, hogy ingyen el tudj cserélni. Mert hiába szép a lakásod, a vidéki az vidéki. Pest meg Pest." Hagytam magam meggyőzni.